

ALS EEN STOOMTRAM DOOR TWENTE

Wandel je in Twente in de buurt van Oldenzaal dan volgen de meeste routes het thema kapelletjes of stuwwallen. Vandaag doen we het anders. Over het voormalige traject van de stoomtram lopen we van Oldenzaal naar Denekamp.

We puffen en we stomen. Ongeduld. Waar zijn de nagelaten sporen van de stoomtram? We hebben al een paar kilometer achter de rug sinds de start bij station Oldenzaal, maar missen de overblijfselen van het tramtracé. We zien louter moderne stadse tafereelen. En dat terwijl we toch echt de wandelroute getiteld *Trambaan* volgen.

Na een bocht naar rechts buiten de bebouwde kom komt eindelijk de oude lijn in beeld. Twee pijlers van een brug staan als wachters langs de weg. Een brug waar ooit de stoomtram overheen pufte, heen en weer tussen de haltes.

ARTISTIEK BUITENMEUBILAIR

Wanneer we linksaf het talud opklimmen zien we een bank met een grote tafel. Dit artistieke buitenmeubilair heeft ouderwetse metalen wielen die verankerd zijn aan een stuk rails. We gaan zitten. Logisch wanneer je de route *Trambaan* volgt. Even kijken naar links en rechts, alsof de tram er elk ogenblik kan aankomen. Het blijft stil.

Een kaarsrecht pad ligt voor ons. Het is het uitzicht van de machinist die destijds met een zwart gezicht uit het raam hing. Heen en weer, heen en weer, naar Denekamp en terug. De machinist

rolde over rails, wij lopen een enkele reis op natte grond. Destijds was de tram voor degenen die genoeg geld in de buidel hadden, een enkele kostte 45 cent. Wij gaan gratis voorwaarts.

OOK VOOR LIJKEN

Op 19 juli 1903 werd de nieuwe tramlijn in gebruik genomen, het spoor vormde de verbinding tussen Denekamp, Weerselo en Oldenzaal. Het was hoogzomer, maar toen werd het herfst ... De onverlichte halteplaatsen bleken een gruwel. Indertijd kon het op de heide aarde donker zijn, zonder de hedendaagse lichtvervuiling.

Een brief van de burgemeester aan de directie van de tramwegaanschaap moest een einde maken aan deze omissie. Zijn verzoek om enige verlichting voor de drukbezochte route in het buitengebied werd met kroontjespen geschreven. *Wilt u een lantaarn plaatsen op die avonden en deze ontsteken wanneer er geen maanlicht is?* Duurzaamheid avant la lettre.

De tram had een veelzijdige functie. Passagiers en goederen werden vervoerd, en ook lijken liften mee. Al had dit laatste wel restricties, zo melden de voorschriften. Op zondagen en algemeen erkende christelijke feestdagen mochten doden

slechts na overleg met de tramwagedienst worden meegenomen.

PRACHTIG ERFGOED

We volgen de spoorweg op het talud. Soms moeten we eraf, op plekken waar het bos de oude lijn heeft verzwolgen. Na een nat stukje akker met klaphekjes staan we op een smalle asfaltweg. Weg romantiek. De naam Tram-weg is hier letterlijk op te vatten.

Gelukkig gaat de route even later rechtsaf. We duiken het bos in, op het oude traject. Weer een tafel en bankjes op wielen. We lopen dit keer door. Puur natuur langs de rechte spoorlijn. Mooi: een meertje. Dit was dus het uitzicht vanuit de vroegere boemel. Een oude spoorbrug resteert. Wat een prachtig stuk erfgoed! Het overvloedige regenwater van februari gutst onder ons door. Wat een uitzicht.

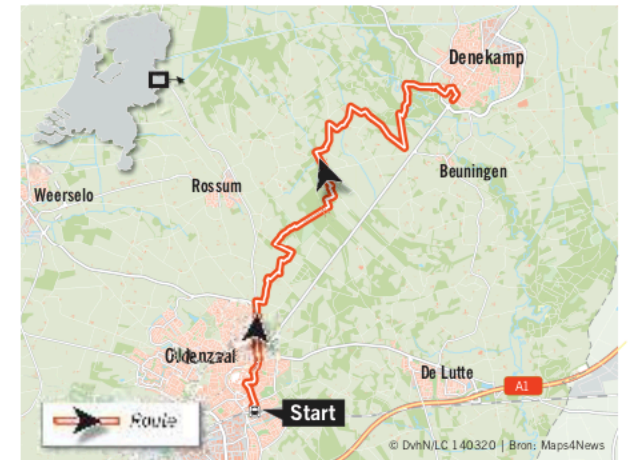
Daar ligt de Tankenberg, die bijna 82 meter boven zeeniveau uitsteekt. Hier lopen de meeste wandelroutes van de regio. Onze route is gelukkig vlak; de stoomtram had niet het vermogen om te klimmen. Nog een stukje rechtdoor en dan komen we uit bij een volgende halteplaats. Met niet alleen het inmiddels bekende tuinstel op de rails, maar ook een trambuisje – een replica van een wachthuisje dat langs deze lijn heeft gestaan. Dit is

de plek waar de Juffers van Palthe – dames van stand van een nabijgelegen landgoed – op de tram stapten. Hun halte is een van de twee stopplaatsen in de gemeente Weerselo.

TRAM STOPTE OVERAL

Halte betekende toentertijd niet hetzelfde als tegenwoordig. De stoomtrammachinist was niet gebrand op een exacte aankomst- of vertrektijd. De tram stopte ook voor degenen die halverwege op de heide wilden in- of uitstappen. Dat kon gerust, want erg snel was dit stuk mechaniek niet. Zo gebeurde het weleens dat een passagier met hoge nood tijdens de rit even naar een struik langs de baan rende en vervolgens nog kans zag op de achterste treeplank te springen om de rit te vervolgen.

De rechte lijn voor ons verveelt niet. Jammer dat de boemel er niet meer is. Zittend onder de rook van de machine zou dit een leuke rit zijn geweest. In het jaar 1938 werd de lijn opgeheven voor personenvervoer. De auto haalde de stoomtram in. In 1942 werd ook het goederenvervoer gestaakt. Tijdens de oorlog verwijderde de Duitse bezetter de rails en de bielzen; het materiaal kreeg een nieuw bestaan in de buurt van Stalingrad (tegenwoordig Volgograd) in het huidige Rusland. We wandelen inmiddels buiten

De start is bij station Oldenzaal, al kan de wandeling ook tegengesteld worden afgelegd: de bewegwijzering houdt rekening met beide richtingen. Het is jammer dat vanaf station Oldenzaal is gekozen voor een route langs de doorgaande weg. Zo mis je het centrum van Oldenzaal.

Vervelend is de bewegwijzering ter hoogte van Beuningen. Daar wordt de secundaire weg langs de drukke N342 opgestuurd door de bordjes. Dat was de route van de tram destijds, maar is nu geen pretje voor de wandelaar. Op de kaart van Visit Twente staat het wel goed aangegeven.

Om het deel van de wandeling bij Denekamp mooi te houden ga je op de Volterdijk haaks linksaf de Singravenweg op. Bij knooppunt 54 ga je richting knooppunt 17. Zo kom je langs landgoed Singraven, onder de rook van Denekamp. Het bijbehorende park en arboretum zijn beperkt geopend voor publiek. Zie ook: www.singraven.nl. De Trambaanroute telt 15 kilometer. Hij is ook te vinden op: www.visittwente.nl/routes-Twente/wandelen/557/Trambaan/

het bos, we lopen op kleddermatte randen van de akkers. In de verte zien we de bomensingels. Daar reed vroeger de tram, herkenbaar aan een sliert rook.

Na een bezoek aan landgoed Singraven pakken we in Denekamp de bus terug naar Oldenzaal. Hij is exact op tijd. Comfortabel rijden we

in 20 minuten terug naar de startplaats. Voor een prijs die wel wat hoger ligt dan destijds.

De achterliggende informatie over de oude tramweg in dit artikel is verkregen via Heemkunde Oalde gemeente Weerselo. Amateurhistoricus Henk Kollen heeft er zijn archief nagelaten.

“ DE OUDE RAILS EN BIELZEN KREGEN EEN NIEUW BESTAAN BIJ STALINGRAD

De Trambaanwandelroute voert onder meer over een oude spoorbrug. Op de achtergrond de Tankenberg (82 meter). Foto boven: landgoed Singraven bij Denekamp.

